

Josip Lučić

Filozofski fakultet u Zagrebu,
Zavod za hrvatsku povijest, Zagreb, Krčka 1

MISCELLANEA SAECULI XIV EX ARCHIVIO
RAGUSII (DUBROVNIK)

V. Naši i drugi krajevi.

UDK (093.2) »14« : 497.13

Pregledni članak

Autor objavljuje nepoznate dokumente iz XIV. stoljeća iz Historijskog arhiva u Dubrovniku. Tiču se važnih trgovačkih i rudarskih središta: Drijevo u Bosni, te Rudnik i Novo Brdo u Srbiji. Jedan je iz područja bračnih veza Dubrovkinja s Kotoranima; jedan govori o kurirskim vezama između Dubrovnika i Carigrada a drugi je oporuka jednog Dubrovčanina u vojnoj ekspediciji Venecije protiv Genove u ratu 1350—1354. u Egejskom moru.

U nastavku se objavljuje nekoliko nepoznatih dokumenata iz XIV. st. Tiču se našeg i šireg područja dubrovačkog trgovačkog i političkog dometa sve do Carigrada i Male Azije.

Dok. 1 i 2 iz god. 1312. objašnjavaju neke obiteljske i trgovačke poslove Nikole Crossi u Drijevimama i Rudniku. Upotpunjuju što su o tome dosad pisali posebni istraživači tih mjesta.¹

U dok. 3 nadopunjuju se neke spoznaje o vezama Venecije i Carigrada preko Dubrovnika. U doba venecijske dominacije nad Dubrovnikom (1205—1358) dosta je učestao promet pisama i obavijesti između Dubrovnika i Carigrada. Zapravo radilo se o vezama Mlečana u Dubrovniku sa zemljacima u Carigradu, očito u trgovačkim poslovima. Kurir je u to doba dobivao novčanu naknadu za obavljen posao između 20 do

¹ O Drijevimama usp. najnovije: Đ. Tošić, Uređenje srednjovjekovnog trga Drijeva. *Godišnjak Društva istoričara Bosne i Hercegovine XXIV*, Sarajevo 1983, 123—137; — isti, Donji tok Neretve u srednjem vijeku, s posebnim osvrtom na trg Drijeva. *Hercegovina 2*, Mostar 1982, 45—77. — O Rudniku usp. M. Dinić, Za istoriju rudarstva u srednjovjekovnoj Srbiji i Bosni. *SANU PI 355*, Beograd 1962. 1—26

30 parpera. U iznimnim slučajevima 45 perpera.² Izgleda da je u ovom slučaju iz god. 1329. bila neka hitna i važna poruka, jer je šalje mletački dužd preko dubrovačkog kneza. Na put idu dvojica kurira. Plaća im je nešto viša od prosjeka. Svakom po 35 perpera.

Dok. br. 4 Marin Fillippi iz Kotora primio je u ime miraza svoje žene, kćerke Margarita de Crossi, od njezine majke Dobrice 600 perpera i 37 sagija zlata. Potvrdu je napisao dubrovački notar Ivan de Finis 15. siječnja 1334. Kasnije je u godinama 1348—1349. izdana nova potvrda. Dokument dopunjuje podatke o Mariji Crossi.³

Dok. br. 5. God. 1350. izbio je mletačko-đenoveški rat. Vodio se izvan Jadrana u egejskom moru, blizu maloazijskih obala. Dubrovčani su bili dužni sudjelovati i za Mlečane opremiti galiju sa posadom, kao i neki drugi dalmatinski gradovi: Pula, Krk, Zadar.⁴ Neki su se Dubrovčani ukrcali na mletačke ratne brodove kao plaćenici. Među njima je i Ivan pok. Pritka kamenara iz Dubrovnika. Razbolio se. Na mletačkoj galiji, koja je bila u floti pod zapovjedništvom Nikole Pissani, izdikтираo je oporuku u luci Panagiji, blizu otoka Hija. Zapisao ju je notar i brodski kapelan Lucijan Geno. Dokaz je, da je pored Ivana, bilo još Dubrovčana u toj ratnoj ekspediciji. Rat je završio 1354.

Dok. br. 6. Oporuka Dubrovčanina Marina de Tomasino u Novom Brdu iz god. 1369. Dosad nije bio poznat njegov boravak u tom trgovištu. Proširuje broj Dubrovčana koji su tamo poslovali.⁵ Među svjedocima je Živko (Giucho) de Sorgo, koji je kasnije bio tu dubrovački konzul.⁶

1.

1312. 1. rujna. — *Drijeva. Nikola Crossi piše o obiteljskim i trgovačkim poslovima u Drijevimu i Rudniku.*

1312. 1. septembris. — *Forum Narenti. Nicola Crossi comiti et iudicibus communis Ragusii de familiaribus et mercaturis in Foro Narenti et Rudnico scribit.*

Alo nobili et saui miser Bartolomeu Gradenico conte de Ragussi, e gudigi e consileri de Ragussi. Eu Nicola fili(u)s Iacobe de Crossi ue mando sallutem et boni amorem. Doue a sauer dol fate qui auisat Todoru meu fratre uel fara con Maria de Balaça, uidelicet nostra congната et con so filio, nostro neuo de tuto so contento e plasme. E lago Todoru

² B. Krekić, O kurirskim vezama Dubrovnika sa Carigradom i Solunom u prvoj polovini XV veka. *Zbornik radova XXI. Vizantološki institut SANU* 1, Beograd 1952, 113—120; — isti, Dubrovnik (Raguse) et le Levant au moyen âge. Paris 1961, str. 188, dok. 142

³ I. Manken, Dubrovački patricijat u XIV veku I, *SANU PI* 340, Beograd 1960, 181

⁴ O tom ratu usp. V. Foretić, *Povijest Dubrovnika I*, Zagreb 1980, 78—80

⁵ O Novom Brdu usp. Dinić, n. dj., 27—100

⁶ Dinić, n. dj., 44

meu comesar per lo pertiuo dela nostra congната et per la parçona de Iache nostro neuo. E ancora faço meu commesar Todore per le cose que Nifor (Nicifor ?) contrauetate in Rutnic de li Ragussei que le abe(t) Grigor nostro congнato. Que se a la uostra graçia façiti mi tornar la mitat que mi uen a mi et l'altra mitat dariti alo filio de ser Matia de Boçinolo et deu ual egre a meu Uarenti asinati a ço lacerata et como Todoro meu fratre a ço fat comesar per me Uarenti Tolislau Guber et Paulo de Gunela.

Fata in prima di de septembre.

Na poleđini: Alo nobili e saui miser Bartholomeu Gradenico conte di Ragussi e giudeçi e consileri de Ragussi detur.
Papir 23,5 x 11 cm.

2.

(1312) poslije 1. rujna. — Drijeva. Napomena (recordatio) Nikole Crossi Pavlu Gunela.

(1312) post 1. septembris. Forum Narenti. Recordatio Nicolae Crossi Paulo de Gunela.

Facio recordaçione eu Nicola de Crosi a tibi ser Paulo de Çunela, qui ti asinai per Uarento in primadi di setembro, como Todoro meu Nicol frare misit comesar per me dol fato qui a fat uel fara con Maria di Balaça cognata mia. D oni cosa sto contento dela parçona dol so filio Iache et dol pertiuo so so contento de quele que li a dat a Maria. Et ancora faço comesar Todoro qui debia de mandar nanti lo conte la mitat dele cose que mi so uetate in Rutnic deli Ragusei.

Na poleđini: Recordaçione a uobis ser Paulo de Çunela.
Papir 24 x 7,5 cm.

3.

(1329) 25. listopada. — Dubrovnik. Knez šalje neku obavijest u Carigrad po kuriru.

(1329) 25 novembris. — Ragusii. Comes communis Ragusii litteras per correrios Constantinopolim mittit.

Pobratius et Veselcus correrii, promiserunt et se obligauerunt nobili viro domino Balduyno Dalfino, comiti Ragusii, ire recta via, quam citius poterunt, cum litteris quas ei dedit Constantinopolim. Et ipsas litteras dare et presentare nobili viro Marcho Colfo de Veneciis in Constantinopoli aut Bartulo Veneto in Constantinopoli. Et de presentatione horum ab eis uel aliquo eorum aducere responsionem sub pena precii infrascripti. Et de hoc pro yperperis LXX, de quibus receperunt ad presens yperperos XXX. Et residuum tenentur eis soluere in reuersione eorum.

Na poleđini: Die XXV nouembris. Pobrat et Veselcus correrii ituri Constantinopolim cum litteris domini ducis, receperunt a domino Bal-

duyno, comite Ragusii pro parte solutionis de yperperis LXX (mutuum) yperperos XXX.

Papir 18 x 15,5 cm.

4.

(1348—1349). — *Dubrovnik. Priznanica o primljenom mirazu.*

(1348—1349). — *Ragusii. Apocha de perchiuio recepto.*

Hec est nota unius carte notarii extracta de actis Johannis de Finis olim notarii (communis) Ragusii tenoris et contentis infrascripte.

Anno Domini millesimo trecentesimo trigesimo quarto, secunda indictione, quinta decima die mensis januarii, Ragusii. — Coram uobis subscriptis testibus, ego quidem Marinus Fillippi de Cataro, confiteor quod super me et super omnia bona mea pro perchiuio uxoris mee, fillie quondam Margariti de Crosi, cum consuetudine Ragusii, habui et recepi a Dobriča matre predictae Marie, uxoris mee, yperperos sexcentos et sagia auri treginta septem. Et si aliquo tempore... pro dicta uxore mea hactenus facta super me reperiretur, quod ista pro cassa... et cancellata habeatur et nullius sit valoris. Et ego suprascripta Dabrazze predictis omnibus consentio. Hec autem carta nullo testimonio rumpi possit. Hii sunt testes... de Binzolla iudex et presbiter Vita de... testis.

(Signum notarii). Ego Johannes de Pergamo notarius comunis Ragusii iuratus, hec scripsi sicut vidi et legi in actis suprascriptis ita in formam publicam reduxi.

Ego Marino de... iudex sicut testis sum.

Ego Goffredus quondam ser Parini loco presbiteri Vite de Cranchi.
Na poleđini: Ricevuta di Marino de Filippo de Cataro della dote sua moglie Maria di Marino de Crossi.

Saec. 1334, 15. siječnja.

Pergamena 14 x 12,30 cm. Djelomice čitljiva. Oštećena taninom. Partim lecta. Corrupta de taninno.

5.

1352, 7. rujna. — Panageja. Oporuka Ivana pok. Pritka kamenara iz Dubrovnika.

1352. 7. septembris. — Panagiae circa insulam Chii. Testamentum Johannis quondam. Pritiči petrarii de Ragusio.

In nomine Dei eterni amen. Anno ab incarnatione domini nostri Iesu Christi millesimo trecentesimo quinquagesimo secundo, mense septembris, die septimo intrante, indicione sexta. In gallea domini Nicolay Pissani, honorabilis capitanei generalis maris, pro communi Veneciarum contra Jenuenses existentis in partibus Romanie, in portu vocato Panagia in Turchia circa ynsulam Chii.

Cum nichil cercius nichilique incercius hora mortis unicuique imminet vigillanda, ne incautus succumbat et bona sua inordinatus et in-

dispositus derelinquat, quapropter ego Johinnus, fillius quondam Prictici petrarii de Ragusio, infirmitate corpore pergrauatus, per Dei gratiam sanus tamen h... mente integrum sanum atque consilium venire feci ad me presbiterum Lucianum Ćeno, ecclesie sancti Canciani plebanum et notarium nunc capellanum dicti domini capitanei ipsumque rogavi, ut hoc meum scriberet testamentum pariter et compleret cum clausulis et addicionibus consuetis, saluis et reservatis semper ordinationibus Veneciarum.

In quo quidem testamentum constituo et etiam vollo meum fidei solum commissarium ser Georgium Domençi de Ragusio, nunc habitatorem Veneciarum in contrata sancti Martini, ut, secundum quod hic ordinavero darique iuxero, sic ipse post meum obitum debeat adimplere.

In primis dimitto loco sancti Francisci fratrum minorum de Ragusio unam meam vineam et territorium cum una domo supra positam, atque omnia allia mea bona que habeo in districtu Ragusii, ut fratres dicti loci semper debeant orare Deum pro anima mea et omnium meorum propinquorum. Item dimitto Marinçio de Ragusio pallombare de denariis mee page ducatum unum auri pro anima mea.

Im presencia suprascripti ser Georgii Domençi, commissarii mei et infrascriptorum testium, dimitto infrascripto presbitero Luciano Ćeno ecclesie sancti Canciani plebani et notarii, ducatos duos auri, ut ipse roget Deum pro anima mea. Nichilominus vollo ei satisfieri de suo labore.

Residuum uero omnium bonorum meorum inordinatorum quocumque modo et forma michi expectant et pertinent, ac eciam totum soldorum et butinorum, quod michi partinet uel pertinere posset a communi Veneciarum, pro eo quod ultra meum terminum in gallea suprascripta communis Veneciarum sub capitanei predicti domini Nicolay Pisani servivi, dimitto suprascripto ser Georgio Dominci commissarii mei, ut ipse roget Deum pro anima mea.

Preterea plena virtute et potestate do atque conferro suprascripto commissario meo, post mortem meam, dictam meam commissariam intromitendi et administrandi, ingerendi, interpellandi, placitare et respondendi aduocare preceptis et interdicta tolendi, legem petendi, sententiam audiendi et consequendi, ipsasque excutare, mandare faciendi et, si necesse fuerit, cuiuslibet generis iuramenti, in anima mea prestandi atque excuciendi omnia mea bona et havere accuntis meis debitoribus, ubicumque apud quemcumque uel quoscumque ea uel quod eis inuenire poterit cum carta et sine carta, per curiam et extra curiam secure, commissio et finis remissio carte et omnes et singulas cartas oportunas et necessarias ac quicquid ex inde necesse fuerit faciendi et fieri faciendi atque percomplendi sicut egomet uiuens facere possem et deberem.

Et hoc meum testamentum firmum et immobile esse iudico imperpetuum. Si quis ipsum frangere uel conrumpere presumpsit, habeat sibi contrarium Deum patrem omnipotentem et Iesum Christum fillium eius et Spiritum Sanctum.

Insuper conponat cum suis heredibus et successoribus suprascripto commissario meo et eius successoribus auri libras quinque. Et hec mei testamenti carta in sua permanet firmitate. Siqidem suprascripti Johanni, fillii quondam Pritiči petrarii de Ragusio, qui hec rogati fuimus.

(Signum). Ego magister Jacobus de Laudi testis scripsi.

(Signum). Ego Laurentius Uenerio testis scripsi.

(Signum notarii). Ego presbiter Lucianus Čeno ecclesie sancti Canciani plebanus et notarius complevi et roboravi.

Na poleđini novijom rukom: Testamentum de Jiucho de Pretcho petraro imbarcato nella flotta Veneziana di Nicolo Pisani 7. IX. an. 1352. Pergamena 50 x 19,5 cm. Djelomice oštećena od vlage. Partim deleta de humiditate.

6.

1369, 22. studenog. — *Novo Brdo. Oporuka Dubrovčanina Marina de Tomasino.*

1369, 22. novembris. — *Novo Brdo. Testamentum Marini de Tomasino de Ragusio.*

Al nome de Christo, amen. M CCC LXVIII° die XXII de nouembrio.

Ego Marino de Tomasina faço mio ultimo testamento con sana et bona memoria in Noua Berda.

Lago pro deçima et primiçia yperperos II, e la clesia de Noua Berda pro mese libram I d' arçente. E ali preuedi de Noua Berda a tuti a I grossum d' arçento che me debia portar in clesia. Lago pro maltoleto de mio pare perperos C ala clesia de Noua Berda. Grossos VIII d' arçento ali frari minori de Ragusa pro l' anima mia mese CC. Lo testamento del mio pare volo che se setesuaça. Lago a Marusa muir mia, soura la sua dota, perperos C. A lo fiol mio bastardo yperperos L. Pro mio maltoleto yperperos L. A Miladino fante mio perperos XX e che sia franco. (L)ago de Gonçe libras II d' argento.

Voglio che tute le mie chose sono in Noua Berda vada per man de Posnano e de Piro frare mio pro scritta e che se dia in man de Decho de Cricsa e a Tedro so fiol che sia e li mei pitropi e chomesari. Lago ali pitropi a perperis X pro amor. La chasa de Nouaberda che sia de Piro frar mio soura parte. E tuto lo auanço ço che sira che se debia partir per terzo.

Na poleđini: Questo testamento si e de Marin de Tomasin.

Ego Giucho de Sorgo sum testis.

Ego Paluscho, filio de Petcho sum testis.

Drugom rukom (alia manu): Anno Domini millesimo CCC LXX, indicatione VIIIa, die XVIII, mense januarii. Coram domino rectore ser Nicolao de Zauernicho et juratis iudicibus ser Blasio de Babalio, ser Andrea de Benessa et ser Georgio de Georgio hoc testamentum fuit presentatum, lectum et dato sacramento Giucho de Sorgo.

Papir 23 x 17,5 cm.

SUMMARY

MISCELLANEA SAECULI XIV EX ARCHIO RAGUSII (DUBROVNIK)

V. Our and other regions

The author presents until recently unknown 14th century documents from the Dubrovnik Historical Archives. These are concerned with the merchant and mining centres: Drijevo in Bosnia, Rudnik and Novo Brdo in Serbia.

One of the documents deals with matrimonial relations of the women of Dubrovnik with men from Kotor. Another document speaks of messenger connections between Dubrovnik and Istambul, and the third is a will of a Dubrovnik soldier taking part in a 1350—1354 war expedition between Venice and Genova in the Egeian sea.